

Játszóterek kutatás

A kutatás célja:

Az Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium a települési önkormányzatok számára játszótér fejlesztési és építési pályázat kiírását tervezte. A Nemzeti Ifjúságkutató Intézet által készített, több fázisból álló felmérés e pályázat megalapozását, előkészítését szolgálta.

A kutatás legfontosabb céljai a következők:

- a játszóterek használóinak, a használat módjának feltérképezése;
- annak feltárása, hogy a használók hogyan vélekednek a játszóterek állapotáról, biztonságosságáról, felszereltségéről;
- a használói csoportok esetlegesen eltérő igényeinek, a csoportok „együttélésének” vizsgálata;
- a játszótérhasználók által elképzelt ideális játszóterek modellizálása;
- a játszótér közösségteremtő funkcióinak körüljárása.

A kutatás módszertana:

- feltáró kvantitatív fázis

Ebben egy rövid kérdőíves felméréssel alapoztuk meg a kutatást. Ez a szakasz arra szolgált, hogy alapvető információkhoz jussunk a játszótér-használók köréről, arányukról a teljes magyar lakosságon belül, illetve hogy feltárjuk a spontán jelentkező igényeket illetve a problémás területeket.

- feltáró kvalitatív fázis

A személyes kérdezésem alapuló Omnibus felvétel országos felnőtt (18 év feletti) reprezentatív mintán készült el. A minta nem, életkor, iskolai végzettség, a lakóhely településtípusa illetve régiója szerint reprezentálja a célpopulációt.

A kérdőív fő témakörei voltak:

- Kik a játszóterek használói?
- Milyen időráfordítással érhetőek el számukra a játszóterek?
- Milyen mértékben elégedettek illetve elégedetlenek az általuk leggyakrabban látogatott játszótérrel összességében illetve különböző szempontok (felszereltség, tisztaság, biztonságosság, stb.) alapján?
- Milyennek képzelnék el az ideális játszótér?

A kutatás eredménye:

A kutatás zárótanulmánya

Környezetpszichológiai elemzés

Slide-show

A kutatás ütemezése:

A két lépcsős adatfelvétel 2001 februárjában és júliusában zajlott. A kutatás lezárult.

A kutatás megrendelője és finanszírozója:

Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium

A kutatásban résztvevő partnereink:

A terepmunkát a Medián Kft. végezte. www.median.hu

Interjúkat Könyves Andrea (külső szakértő) elemezte.

Környezetpszichológiai elemzést Düll Andrea (ELTE Pszichológiai Intézet) készítette el.

Szaffner Gyula készítette a kutatás fotóanyagát.

Nemzeti
Ifjúságkutató
Intézet

H-1145 Budapest, Amerikai út 96.
Tel.: 273-26-24 Fax: 273-26-23

Játszóterkutató

ZÁRÓTANULMÁNY

Budapest, 2001-2002

Tartalomjegyzék

JÁTSZÓTÉR KUTATÁS VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	3
1. A KUTATÁS HÁTTERE	3
2. A KUTATÁS FŐBB CÉLJAI	3
3. A KUTATÁS FŐBB EREDMÉNYEI	4
<i>a. A játszóterekkel kapcsolatban felmerülő problémák.....</i>	<i>4</i>
<i>b. Az „ideális játszóter” főbb elemei .....</i>	<i>4</i>
A 'JÁTSZÓTÉR OMNIBUS' KVANTITATÍV FELTÁRÓ KUTATÁS I. FÁZIS ...	7
1. A KUTATÁS HÁTTERE ÉS MÓDSZERE	7
2. JÁTSZÓTÉR–LÁTOGATÁSI SZOKÁSOK.....	7
3. A HASZNÁLT JÁTSZÓTÉR JELLEMZŐI.....	9
4. A JÁTSZÓTEREKSEL KAPCSOLATOS IGÉNYEK, ELVÁRÁSOK	9
A 'JÁTSZÓTÉR OMNIBUS' KVANTITATÍV FELTÁRÓ KUTATÁS II. FÁZIS	10
.....	
1. A KUTATÁS HÁTTERE ÉS MÓDSZERE	10
2. A LÁTOGATÓK ÖSSZETÉTELE ÉS A SZEZONALÍTÁS	10
3. A JÁTSZÓTÉR LÁTOGATÁSÁNAK OKA	10
4. A JÁTSZÓTÉRRE KÍSÉRT/NEM KÍSÉRT GYEREKEK ÖSSZETÉTELE	11
5. JÁTSZÓTÉRREL KAPCSOLATOS BERUHÁZÁSI IGÉNYEK	11
JÁTSZÓTÉR KUTATÁS KVANTITATÍV, MÉLYELEMZŐ FÁZIS INTERJÚ A	14
0–10 ÉVES GYERMEKEK SZÜLEIVEL.....	14
1. JÁTSZÓTÉR HASZNÁLATI SZOKÁSOK.....	14
2. SZOCIALIZÁCIÓ.....	14
3. JÁTSZÓTEREK MEGÍTÉLÉSE.....	15
4. BIZTONSÁG.....	16
5. JÁTSZÓTEREK ÉPÍTÉSE, KARBANTARTÁSA	17
6. AZ „IDEÁLIS JÁTSZÓTÉR”	18
JÁTSZÓTÉR KUTATÁS KVANTITATÍV, MÉLYELEMZŐ FÁZIS NAPKÖZIS	20
NEVELŐK, ÓVODA PEDAGÓGUSOK VÉLEMÉNYE	20
1. HASZNÁLATI SZOKÁSOK.....	20
2. SZOCIALIZÁCIÓ.....	21
3. JÁTSZÓTEREK MEGÍTÉLÉSE.....	21
4. BIZTONSÁG.....	22
5. JÁTSZÓTÉR FELSZERELTSÉGE	23
6. AZ „IDEÁLIS JÁTSZÓTÉR”	24
JÁTSZÓTÉR KUTATÁS KVANTITATÍV, MÉLYELEMZŐ FÁZIS 10–16 ÉVES	26
TINIK VÉLEMÉNYE.....	26
1. JÁTSZÓTÉR HASZNÁLATI SZOKÁSOK.....	26
2. SZOCIALIZÁCIÓ.....	27
3. JÁTSZÓTEREK MEGÍTÉLÉSE.....	27

4.	JÁTSZÓTÉR FELSZERELTSÉGE	28
5.	TISZTASÁG, HIGIÉNYA	28
6.	BIZTONSÁG.....	29
7.	AZ „IDEÁLIS JÁTSZÓTÉR”	29

JÁTSZÓTÉR KUTATÁS

–ÖSSZEFOGLALÓ–

1. A kutatás háttere

- Az Ifjúsági és Sportminisztérium megbízásából a Nemzeti Ifjúságkutató Intézet készítette.
- A kutatás első fázisában két kérdőíves felmérésre került sor a lakosság körében, melynek segítségével a játszótér használóiról kaptunk alapvető információkat, illetve a spontán módon felmerülő igényeket tudtuk feltérképezni.
- A kutatás második fázisában, a gyerekeket játszóterre elkísérő felnőttek és pedagógusok, valamint a 10–16 éves korosztály körében részletes mélyinterjúk segítségével mértük fel a játszóterekkel és azok használatával kapcsolatos tapasztalatokat, elégedettségi szintet illetve elvárásokat.

2. A kutatás főbb céljai

- A játszóterek használóinak, a használat módjának feltérképezése
- Annak feltárása, hogy a használók hogyan vélekednek a játszóterek állapotáról, biztonságáról, felszereltségéről
- A használói csoportok esetlegesen eltérő igényeinek vizsgálata
- A játszótér szocializációs funkciójának körüljárása.

3. A kutatás főbb eredményei

a. A játszóterekkel kapcsolatban felmerülő problémák

- A játszóterek szennyezett állaga minden látogató számára problémaként merült fel.
- A játékok egy részét, különös tekintettel a berozsdásodott fém eszközöket (“szocialista mászókákat” és hintákat), balesetveszélyesnek minősítik a megkérdezettek.
- A játszóterek talajának betonborítását és gyöngykavicsos burkolását minden célcsoporthoz tartozó egyértelműen elutasítja a fokozott balesetveszély miatt.
- A játszótereken történő kutyasétáltatást, mind biztonsági, mind higiéniai szempontból elutasítják a megkérdezettek.
- A felmerülő negatívumok közé sorolódik a WC-k és elzárható ivóvízcsapok hiánya.
- A megkérdezettek többsége hiányolja a játszóterek elkerítését részben a terek vandalizmustól való megóvása, részben a gyermekek védelmére.

b. Az „ideális játszóter” főbb elemei

- Elsődleges szempont a játszóterek rendezettsége (fák, bokrok és virágok ültetése), ápoltsága, tisztasága, mely cél érdekében több szemetest is el tudnának képzelni.
- A játékok anyagukat tekintve inkább fából készüljenek, mely a természet közelségét is képviselni képes, különös tekintettel a nagyvárosok beszűkült betoninfrastruktúrájában, formájukat tekintve a kevésbé balesetveszélyes legömbölyített formákat részesítenék előnyben.
- Szintén természetközeli és biztonsági szempontok érvényesülnek a játszóterek talajburkoló elemeiben. Előnyben részesítik a nagy terek befűvesítését és a speciális talajelemeket (fakéreg és műanyag téglák) bizonyos játékok körül.
- Minden játszóteren szükséges kézmosó, ivókutak és tisztántartott WC-k létesítése.

- Elengedhetetlen a játszóterek természetes anyagokkal (fa, élő sövény) való körülkerítése és állandó őrzése, mely kirekeszti a hajléktalanokat, vandálokat és kutyasétáltatókat.
- Speciális igényként merült fel a sportpályák (foci-, kosárlabdapálya) elkülönítése a kisgyermek védelmében.
- A diákok több padot („pad-szigeteket”) és kerékpártárolókat helyeznének el az általuk ideálisnak tartott játszótereken

OMNIBUSZ VIZSGÁLATOK

A 'JÁTSZÓTÉR OMNIBUSZ' KVANTITATÍV FELTÁRÓ KUTATÁS I. FÁZIS

1. A kutatás háttere és módszere

Az Ifjúsági és Sportminisztérium a települési önkormányzatok számára játszótér–fejlesztési és építési pályázat kiírását tervezte. Az Ifjúságotató Intézet által készített – több fázisból álló – felmérés e pályázat megalapozását, előkészítését szolgálta.

Jelen tanulmányban az első – feltáró kvantitatív – kutatási szakasz eredményeinek összefoglalását mutatjuk be.

A kutatást rövid kérdőíves felméréssel alapoztuk meg, ami arra szolgált, hogy

- a játszótér–használók köréről, arányukról a teljes magyar lakosságon belül alapvető információkhoz jussunk
- és emellett feltárjuk a spontán jelentkező igényeket, illetve a problémás területeket.

A személyes kérdezésen alapuló Omnibusz felvétel országos, felnőtt (18 év feletti) reprezentatív mintán alapul.

2. Játszótér–látogatási szokások

Kérdőívünkben azokat tekintettük játszótér–látogatónak, akik a kérdezést megelőző két hét során legalább fél órát töltöttek játszótéren. Ez a definíció alapján a teljes mintánk 13 százaléka bizonyult a kutatás időszakában játszótér–látogatónak. Feltételezzük azonban, hogy ez az arány a játszótér–látogatás szezonálisából következően az évszakok változásával növekszik, hiszen jelen kutatás alapját egy téli megkérdezés adja.

Adataink egyértelműen azt mutatják, hogy a játszótérek legjellemzőbb használati módja – a felnőttek számára – a gyerekek elkísérése. A játszótér egyéb lehetséges funkciói (pihenőhely, találkozóhely) ehhez képest háttérbe szorulnak.

A játszóterek látogatásában a lakóhely településtípusa illetve régiók szerint erőteljes eltérések tapasztalhatók. Vidéken, de különösen Kelet-Magyarországon jóval alacsonyabb a játszótereket látogatók aránya, mint a fővárosban. Ez nyilvánvalóan annak következménye, hogy a fővárosban élők számára a legkönnyebben elérhetőek a játszóterek, illetve a lakók így oldhatják leginkább a város „bezártságát”.

A látogatók életkor szerinti különbségét elsősorban azzal magyarázhatjuk, hogy meghatározott korcsoportnak vannak olyan korú gyermekei, akik játszótereket igénybe vesznek, vennének. Így érthető a fiatal felnőttek (18–39 évesek) felülreprezentáltsága.

Mint az a felmérésből kiderült, a játszóter-látogatás leggyakoribb oka a gyermekek elkísérése. A megkérdezettek négyötöde vitte saját gyermekét, unokáját, esetleg más gyerekeket a játszóterre. A játszóter többi funkciója ehhez képest háttérbe szorul. Érdekes azonban arra a különbségre odafigyelni, hogy a játszóter-látogatókon belül a gyermekeket kísérők aránya a fővárosban lényegesen alacsonyabb, mint az országban bárhol máshol, ami arra enged következtetni, hogy a fővárosiak a játszóterek más funkcióit is aktívan használják.

Bizonyos mértékig ellentmond várakozásainknak az a megfigyelés, hogy a gyerekeket kísérők között és általában véve a játszóter-látogatók között nemek szerint nem tapasztaltunk lényeges különbségeket. Magyaránként képpen kínálkozik az a lehetőség, hogy a kérdőívben mért kétheti gyakoriság a férfiakra is jellemző, illetve az, hogy a nők és férfiak más-más életkorú gyermekeket visznek a játszóterekre. Erre utal az is, hogy az 1–10 éves gyermekekkel rendelkező családokban a játszóter-látogatók között a nők a felülreprezentáltak.

Kérdőívünkben mértük a válaszadó által az elmúlt két hétben látogatott játszóterek időbeli távolságát is a megkérdezett otthonától. Közel háromötödük 5 perces időtávon belül érte el a preferált játszóteret, de az átlagot tekintve is 10 perc alatt marad az elérhetőség ideje. Akik nem a legközelebb eső játszóteret keresték fel, azok elsősorban a közelben lévő játszóter elavultságára, leromlottságára, nem megfelelő környezetére, illetve a tisztaság hiányára hivatkoztak. Ezzel át is térhetünk az ideálisnak mondott játszóter tulajdonságaira.

3. A használt játszóter jellemzői

Válaszadóink ötfokú skála segítségével nyilatkoztak arról, mennyire elégedettek azzal a játszóterrel, ahol az elmúlt két hétben a legtöbb időt töltötték. A játszóter közelségével és a környék biztonságával relatíve elégedettek válaszolóink, minden más tekintetben azonban – különösen a felszereltséget, a játékok állapotát és a tisztaságot illetően lenne mit javítani a vizsgált játszóterek állapotán. A használt játszóter tulajdonságaival kapcsolatban érdekes különbséget találtunk a lakóhely településtípusa alapján. A falusi játszóter-látogatók számára problematikusabb a terek elérhetősége, viszont szignifikánsan tisztábbnak tartják az általuk használt játszóteret.

4. A játszóterekkel kapcsolatos igények, elvárások

A játszótereket látogató felnőttek körében az elvárások két szintjével találkozunk. Az igények egy része az „alapfunkciókra” vonatkozik – a játszóter legyen biztonságos, jól felszerelt és tiszta. Másrészt megjelennek „emeltebb szintű” igények is; a játszóterépítés új trendjeinek megfelelő követelményeket (sok zöldterület, természetes anyagú játékok, bekerített terület) említettek a kérdezettek.

A spontán válaszokból és a kérdőív előre felvetett szempontjait figyelembe véve is tehát alapvetően a fent említett három „alapigény” fogalmazódik meg. Az „ideális játszóter” említett szempontjai mellett tulajdonképpen eltöri a közelség igénye, amit nem téveszthetünk össze azzal, hogy a játszóter közelsége egyáltalán nem fontos. Arról van szó, hogy a többség számára az 5–10 perces időtávon belül elhelyezkedő játszóterek felkeresése megszokott, csak kevesen látogatnak ennél távolabbi játszótereket, így ez a szempont nem tűnik fontosnak.

A 'JÁTSZÓTÉR OMNIBUSZ' KVANTITATÍV FELTÁRÓ KUTATÁS II. FÁZIS

1. A kutatás háttere és módszere

Az Ifjúsági és Sportminisztérium a települési önkormányzatok számára játszótér-fejlesztési és építési pályázat kiírását tervezte. Az Ifjúságkutató Intézet által készített – több fázisból álló – felmérés e pályázat megalapozását, előkészítését szolgálta.

A kutatást két rövid kérdőíves adatfelvétellel alapoztuk meg, mely során célunk volt,

- hogy alapvető információkhoz jussunk a játszótér–használók köréről
- információt nyerjünk a potenciális célcsoport köréből kik azok, akik nem használják a játszótereket és milyen okokból
- adatokat nyerjünk a játszótérhasználat szezonáltságáról
- felmérjük a lakosság részéről jelentkező beruházási igényeket.

2. A látogatók összetétele és a szezonáltság

Az adatfelvétel megisméltésének egyik fontos célja a szezonáltság mértékének mérése volt. A februári illetve a júniusi kérdés adatait összehasonlítva tapasztalhattuk, hogy a játszótér–látogatók aránya a teljes vizsgált népesség körében alig nagyobb nyáron, mint télen. Februárban a kérdezettek 13 százaléka, júniusban 16 százaléka látogatott játszóteret. A nyári többlet elsősorban a kisebb (1–10 éves korú) gyermekekkel rendelkezők köréből adódik. A játszótér–látogatók szocio–demográfiai összetételében, vagyis a településtípus, régiók, életkor illetve iskolai végzettség szerinti felosztásban sem tapasztalhatók lényeges eltérések; továbbra is felülreprezentáltak tehát a budapestiek, a fiatal felnőttek és a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők.

3. A játszótér látogatásának oka

Lényeges különbségeket a második felmérésben sem találtunk a tekintetben, hogy a megkérdezettek miért mentek az elmúlt két hét során a játszóterre és mivel foglalkoztak ott.

Mindkét vizsgált időpontban a gyermekkísérés bizonyult a játszótér-látogatás legjellemzőbb indokának, míg a játszótér egyéb funkciói – pihenés, sportolás, találkozás – háttérbe szorultak.

4. A játszótérre kísért/nem kísért gyerekek összetétele

Azokat a válaszadókat, akik kísérték gyereket játszótérre az elmúlt két hétben, megkérdeztük arról is, hogy milyen nemű és korú gyerekeket vittek a játszótérre. Az egyes válaszadók jellemzően 1–2 gyereket kísérték az elmúlt két hétben, akik között felülreprezentáltak a fiatalabbak, így adataink alapján azt is megállapíthattuk, hogy a felnőttek körülbelül 10 éves korig kísérik a gyerekeket. A játszótérre kísért gyermekek nemek szerinti megoszlása megegyezik a válaszadó háztartásokban élőkével, lányokat és fiúkat tehát nagyjából hasonló arányban visznek játszótérre. Azokat a válaszadókat, akik nem kísérték gyereket az elmúlt két hétben játszótérre, de háztartásukban él 15 évnél fiatalabb gyermek, megkérdeztük arról, hogy miért nem vitték a gyerekeket játszótérre. A legidősebb korosztály (10–14 évesek) esetében a legjellemzőbb indok, hogy a gyerek már elég nagy ahhoz, hogy egyedül menjen. A 6–10 évesek, akiket nem kísérték játszótérre, főként a ház körül, a kertben játszanak. A legkisebb korosztály (1–5 évesek) egy részét a felnőtt válaszadók még túl kicsinek ítélik ahhoz, hogy játszótérre vigyék, másrészt itt is jellemző, hogy a kertben, a ház körül játszanak. A „nincs a közelben játszótér” indoklás minden korcsoportban körülbelül hasonló arányban szerepel. A legfontosabb különbségek itt azonban nem a gyermek életkora, hanem a lakóhely településtípusa szerint mutatkoznak: míg Budapesten senki nem említette ezt az indokot, a falvakban a válaszadók majdnem fele hivatkozott rá. Ez érthető is, hiszen adataink szerint falusi válaszadóink több mint kétötöde olyan településen él, ahol nincs játszótér.

5. Játszótérrel kapcsolatos beruházási igények

Kérdőívblokkunk legelején – még mielőtt a kérdezett figyelmé a játszótér témakörre koncentrálna – válaszadóinkat megkértük arra, hogy különböző, a települési önkormányzatok hatáskörébe eső beruházási feladatok fontosságáról mondjanak véleményt. Ha a teljes minta eredményeit tekintjük, megállapíthatjuk, hogy a játszótérrel kapcsolatos beruházások a fontossági sor 'középmezőnyében' helyezkednek el, az egészségügyi intézményekkel, utakkal illetve közművesítéssel kapcsolatos beruházások mögött. A beruházások fontosságának megítélése elsősorban a lakóhely településtípusa szerint mutat

különbségeket. Míg Budapesten a játszóterek felújítása, karbantartása, addig a falusi lakosság körében új játszóterek építése tűnik fontosnak. Az adatok alapján elmondható az is, hogy a beruházási célok fontossági sorrendjében a fővárosi lakosság a játszótereket érintő beruházásokat előbbre helyezi, mint a többi kérdezett.

A településtípus mellett másik fontos tényező az érintettség: az 1–10 éves gyermek(ek)kel rendelkezők jellemzően fontosabbnak tartják a játszóterekkel kapcsolatos beruházásokat, mint a többi válaszadó.

KVALITATÍV, INTERJÚS FÁZIS

JÁTSZÓTÉR KUTATÁS KVANTITATÍV, MÉLYELEMZŐ FÁZIS

Interjú a 0–10 éves gyermekek szüleivel

1. Játszótér használati szokások

A kutatás eredményeiből világosan látszott, hogy a régiók között jelentős különbségek vannak játszótérhasználat tekintetében, a vidéki falvakban élők – mind Kelet-, mind pedig Nyugat–Magyarországon ritkábban látogatják a játszótereket, hiszen itt nagyobb a gyermekek mozgástere, hamarabb kijutnak a „zöldbe”, ezeken a helyeken kevesebbszer merül fel a játszótérépítés, –fejlesztés igénye.

Budapesten és a nagyobb városokban a játszótereken oldják meg azt, hogy a gyerekek levegőn tartózkodjanak, „kitombolják” magukat, következésképpen ezeken a településeken nagyobb szükség van köztéri játszóterek építésére és fejlesztésére.

Hétköznapi–hétvége viszonylatában jelentős különbségeket figyelhetünk meg: egyrészt *munkanapokon* ad hoc jelleggel látogatják a játszótereket, másrészt, ilyenkor az otthonukhoz közeli vagy útba eső játszótereket részesítik előnyben, és valamilyen más elintéznivalóval – bevásárlással, ügyintézésel – is sűrűn kötik össze. Hétköznapi a játszóterezés időtartama viszonylag rövid – jellemzően fél–egy óra. Ez természetesen a 0–2 éves gyermekek esetében nem jellemző, hiszen ott egyik szülő általában ráér, ezeknél a családoknál gyakori, hogy délelőtt és délután is kiviszik a gyermeket levegőzni, akár hosszabb időtartamra.

2. Szocializáció

Jellemzően felületesebb kapcsolatok, ismeretségek kötődnek, ahol az összetartó erőt a közös élethelyzet, közös érdeklődési kör és főleg a közös problémák jelentik.

A felületes kapcsolatokon túl egészen szoros barátságok is szövődhetnek a szülők között, és természetesen a csemeték még egyszerűbben össze tudnak „haverkodni”, és aztán összehozni a családokat. Gyermekek szempontjából is fontos a megszokott társaság, náluk

bevett szokás, hogy azért ragaszkodnak egy adott játszótérhez, mert a barátaik is oda járnak – ezt a szülők általában tiszteletben tartják. Emellett fontos azt is megjegyezni, hogy ha van másik gyerek is a játszótéren, akkor egyrészt a szülő is hajlamosabb „békén hagyni” őket és beszélgetni a többi anyukával, apukával, másrészt a gyerek is szeret ilyekor önállósodni, és a szülők nélkül játszani a társaival. Továbbá nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a gyermek életében nagyon meghatározó lehet az, hogy kiskorában milyen „szerepet” sikerül kiharcolnia magának társai között.

3. Játszóterek megítélése

A játszóterekkel való általános elégedettségi szint nem tekinthető kedvezőnek. (Ezt az eredményt az interjúk során elhangzott vélemények teljes mértékben alátámasztják.) Néhány nemrég megépített, vagy felújított játszótértől eltekintve meglehetősen negatív kép alakult ki a célcsoport fejében.

Ebben a tekintetben is jelentős regionális különbségek fedezhetők fel – a legkedvezőtlenebb vélemény a *fővárosi*, és azon belül is a lakótelepeken elhelyezkedő közterületi játszóterekkel kapcsolatban fogalmazódott meg. Vidéken kevésbé negatív a játszóterek megítélése, annak ellenére, hogy néhányan a *vidéki* városokban és falvakban is említik, hogy eléggé lerobbant a játszóterek állapota, itt kevésbé zavaró ez a probléma.

Ez azonban nem azt jelenti, hogy vidéken nincs igény játszótér-fejlesztésre, illetve beruházásra. A szülők észreveszik, és örömmel látják a játszóterek fejlesztését, és mindenképpen fontosnak tartják a beruházások folytatását. Az új – nemrég épített, vagy átalakított – játszótereknek igénygeneráló hatásuk van, mióta léteznek, minden család ilyent szeretne a környékén látni. Néhány válaszadó említette, hogy még fizetni is hajlandó lenne kisebb összeget egy ilyen játszótér használatáért, ha az karban is lenne tartva.

Szinte minden család a játszóterek biztonságát említette a legjelentősebb tényezők között – ez a játszótérválasztásra is erőteljes hatást gyakorol, és a családok demográfiai ismérveitől függetlenül egyformán fontosnak bizonyult.

Szintén nagyon fontos tényező a felnőttek számára játékokkal, a játszótér felszereltségével kapcsolatos, a jó játék nem merül ki abban, hogy izgalmas, hanem meglehetősen magas

biztonsági elvárásoknak is meg kell felelnie. Gyakran említett elvárás a tisztaság és a higiénia. A kutyákkal kapcsolatos problémák megoldását sürgetik, de ugyanide tartozik játszótereken vagy közelükben felállított nyilvános WC, kézmosó csap kérdése is. Ezen kívül a környék, a játszóter szemetessége is gyakran felmerült problémaként, főleg a fővárosi célcsoport körében.

A játszóter, és a környék növényzete is fontos elvárás – a szülők szeretnék, ha a környékükön lévő játszóter egy zöld sziget lenne.

A játszóter látogatóközönsége szintén nem elhanyagolható szempont, azonban csak nagyon kevés esetben fordult elő, hogy a miatt nem látogat egy család egy adott játszóteret.

4. Biztonság

Vannak olyan típusú játékok, amelyeket elutasítanak – ilyenek például az általuk „szocialista mászókanak” titulált fém játékok, olyan hinták, csúszdák, amiket nem szeretnek igazán, de mivel ezek állnak rendelkezésre, ezért nagyobb odafigyeléssel, de használják őket. Sok esetben nem a játék ellen van kifogásuk, hanem azoknak állapota miatt nem tartják biztonságosnak.

Általánosságban megállapítható, hogy a fém játékokat nem igazán kedvelik a szülők, inkább a természetes anyagú játékokat részesítik előnyben. A fából készült játékok iránti igény Budapesten a legerősebb (itt látható a legtöbb pozitív példa a modernebb, természet–közeli játszóterre), azonban vidéken sem elhanyagolható ez az elvárás. A fa játékok preferenciáját a szülők nem csak a biztonságossággal, hanem az esztétikummal is magyarázzák. A műanyag játékok a két alapanyag között helyezkednek el kedveltség szempontjából, azonban ebben a tekintetben megoszlik a célcsoport véleménye – vannak, akik ellenzik, de csak azért, mert a fát természet–közelsége miatt előnyben részesítik, vannak viszont, akik kifejezetten szeretik, mert a fánál és a fémnél puhább, így kevésbé balesetveszélyes, és könnyebben tisztán tartható.

A játszóterek talajának betonborítását a felnőtt célcsoport minden tagja egyértelműen elutasítja, egyedül a játszóter sportpálya részén – kosárlabda pálya, bicikliző rész – és a járdán fogadják el, ám néhányan még ezekre a részekre is javasoltak egyéb megoldásokat.

Jobbnak tartják a kavicsos megoldást, azonban ez a talajborítás megosztja a célcsoportot: vannak, akik kifejezetten balesetveszélyesnek tartják, mivel csúszik, viszont vannak, akik szeretik – de ők ezzel kapcsolatban elsősorban nem a biztonságot mérlegelik, hanem azt, hogy könnyen tisztítható.

Azok, akik már találkoztak gumitéglás vagy fakéreg zúzalékos talajjal, nagyon biztonságosnak és praktikusnak tartják, és körükben ezek a burkolattípusok nagy népszerűségnek örvendenek. Ugyan minden helyen nem tudják elképzelni, de az „ideális játszótér” egy-két részét ezekkel borítanák.

A legnépszerűbb és legkedveltebb megoldás a fű, ezt biztonságossága mellett ugyancsak a természetessége miatt preferálják, az ideális játszóteret szinte minden felnőtt füvesnek képzelel el, vagy legalábbis nagyobb fűvel borított területekről álmodnak.

A játszótéren történő kutyasétáltatás mind biztonsági, mind pedig higiéniai szempontból szálka a szülők szemében. Sokan gondolják úgy, hogy ez a probléma egyáltalán nem megoldott, mert a kutyások a játszótérre viszik az ebet, ami valahol érthető, hiszen ott van fű, vagy homok. Azonban ez több problémát vet fel: egyrészt a gyerekek abban a homokban kénytelenek játszani, ahová előzőleg a kutya végezte a dolgát, és a felszabadult játékot is beárnyékolja, ha figyelni kell, hogy hová lép az ember.

A biztonságosság mérlegelésénél pedig a szülők a kutya kiszámíthatatlanságától is féltik gyermekeiket. Belátják, hogy sokszor nem a kutya a hibás, hanem a gyermek, azonban véleményük szerint a játszótereket nem a kutyák sétáltatása miatt hozták létre.

5. Játszóterek építése, karbantartása

A felnőtt célcsoport szerint ez egyértelműen az önkormányzatok felelősségi körébe tartozik. Úgy gondolják, hogy a költségeket elsősorban állami támogatásokból, pályázatokon elnyert pénzekből lehetne finanszírozni, azonban véleményük szerint a családok nagy része szívesen beszállna, ha nem is pénzzel, hanem mondjuk „társadalmi munkával”.

6. Az „ideális játszótér”

A felnőtt célcsoport nem „talált fel” új elemeket a játszótérhez, hanem inkább a játszótérek elrendezésére, a játékok típusára, anyagára koncentráltak és ezeket jelenítették meg.

Minden szülő és nagyszülő egyetért abban, hogy a jó játszótér az, ahol sok izgalmas játék van, de emellett elegendő szabad mozgástér is jut a gyerekeknek, olyan játszótéret terveztek a szülők, ahol a nagyok és a kicsik valamennyire szeparáltan tudnak játszani, nem zavarják egymást. Több szülő nélkülözhetetlennek tartja a játszótér körbekerítését, egyrészt biztonsági okokból, másrészt az állagmegóvás végett.

A játékokat tekintve jelen vannak a hagyományos játékok – hinta, libikóka, csúszda, homokozó – modernebb, gyermek-közeli változatai, és az újabb, komplexebb játszótéri építmények, azonban mindegyikre igaz, hogy szépen karban vannak tartva, jó állapotúak. Egyféle játékból több áll a gyermekek rendelkezésére, és kortól függően különböző méretek és nehézségi fokozatok vannak. A játékok anyagukat tekintve inkább fából készültek, de néhány szülő nem bánja, ha a tradicionális fémjátékok is jelen vannak, ha állapotuk a biztonsági elvárásoknak megfelel (nem rozsdás, nincsenek éles kiálló részei). A játékok formáját tekintve a legömbölyítettség az alapvető elvárás, hiszen ezek kevésbé balesetveszélyesek.

A szülők kényelme miatt több kényelmes pad is található a játszótér különböző részein, lehetőség szerint a fák alatt, és olyan helyeken, ahonnan be lehet látni az egész játszótérre. A rendezettség, tisztaság elengedhetetlen, emiatt sok szemetest helyeznének el a padok mellett, a járdák szélén.

A biztonságra és a természetességre való tekintettel a játszótér nagy részét fű borítja, néhány játék alatt azonban homok, gumitégla, vagy speciális műanyag borítás van. A játszótér sok fa veszi körül, és néhány kisebb bokor, vagy sövény húzódik.

A nagyobb gyermekek sportpályákon, bicikliző-helyeken vezethetik le az energiájukat, mely célra külön részt kell kialakítani.

A szülők és a gyerekek rendelkezésére áll egy WC, ami akár lehet mobil is, csak a higiénikussága a lényeg. Annak érdekében, hogy a gyerekek kezet tudjanak mosni, vízcsap is van a bejáratoknál – lehetőleg olyan, amit nem lehet nyitva felejtetni.

Az „ideális játszótér”-re biztonsági őr vigyáz, vagy gondnok tartja rendben, és figyel mind a gyermekek, mind pedig a játékok épségére. A kutya ki van tiltva a játszótérről, a gazdik számára a kutyafuttató biztosítja a sétáltató helyet.

JÁTSZÓTÉR KUTATÁS KVANTITATÍV, MÉLYELEMZŐ FÁZIS

Napközis nevelők, óvoda pedagógusok véleménye

1. Használati szokások

Általánosságban azt lehet megállapítani, hogy az óvodások, valamint az alsó tagozatosok több időt töltenek a szabadban, több pedagógus panaszkodott, hogy a nagyobb gyerekek annyira elfoglaltak a tanulással, hogy sokszor ez a levegőzés rovására megy. Az intézmények házirendje általában a délutáni játszóter látogatást „írja elő”, azonban az óvodákban az is előfordulhat, hogy ebéd előtt és után is kiviszik a pedagógusok a gyerekeket. Legtöbb helyen fél–egy órát töltenek a szabadban a gyerekek, de amikor idő van rá – például péntekenként –, és az időjárás is úgy engedi, hosszabb ideig maradnak a játszóteren. Ilyenkor akár távolabbi helyekre is ellátogatnak, vagy más szabadtéri programokat szerveznek. Sok intézmény rendelkezik saját udvarral, azonban ezeknek helye, felszereltsége korlátozott, így – főleg a nagyobb városokban – meglehetősen gyakran látogatnak közterületi játszótereket. Például a hintát helyigénye és balesetveszélyessége miatt több helytől száműzték, de mivel a gyerekek nagyon szeretnek hintázni, muszáj beiktatni játszóter látogatást is. Sok pedagógus előnyben is részesíti a saját udvart, mivel sokkal biztonságosabbnak gondolja, hiszen a gyerekek nem tudnak elcsavarogni, és a „hazai pálya” többi előnyeit – WC, mosdó, stb. – is ki tudják használni. Sőt, a vidéki településeken sokszor az udvar még jobb állapotban van és felszereltebb, mint a közterületi játszóter. A pedagógusok szeretik azokat a helyeket, ahol viszonylag sok játék áll rendelkezésre, de emellett szabad mozgástér is marad. Ennek az az oka, hogy a gyerekek miután kiélték magukat a játékokon, a pedagógusok összeterelik őket, és közös játékokat játszanak. A pedagógusok úgy érzik, hogy télen legnagyobb mértékben rájuk hárul a gyermekek levegőztetése, hiszen a szülők napközi után – mikor már sötét van – nem viszik ki a gyereket a szabadba. Éppen ezért nagy figyelmet fordítanak arra, hogy a téli időszakban is szervezzenek szabadtéri játszóter látogatásokat a gyerekekkel. A visszatartó erőt az eső és a szél jelenti leginkább, tehát a téli időszakban is kijárnak a játszóterekre. Ilyenkor általában az óvoda, vagy az iskola saját udvara a közelsége miatt jobb megoldás. A hó egyáltalán nem jelent akadályt, hiszen a gyerekek ennek külön örülnek – hógolyózkodhatnak,

szánkózhatnak. A hideg egyedül a látogatás időtartamát rövidíti meg, télen valamivel kevesebb időt töltenek egyhuzamban a játszótéren.

2. Szocializáció

A pedagógusok megfigyelése szerint néhány nagyvárosi játszótéren általános jelenség, hogy különböző iskolák, illetve óvodák különböző korú nebulói vannak jelen egyszerre. Mivel ez néha konfliktusokhoz is vezethet, próbálják úgy időzíteni a látogatás időpontját, hogy ne találkozzanak. Ha mégis több csoport van jelen, akkor a gyerekek általában nem „vegyülnek” más iskolák, óvodák tanulóival, hanem próbálnak a saját közegükben maradni. Ez a klikkesedés nem csak a gyerekekre, hanem a pedagógusokra is igaz: nem nagyon szoktak különböző iskolák, óvodák pedagógusai eszmét cserélni a játszótéren. Ez nem meglepő, hiszen oda kell figyelniük a „saját gyerekeikre”, így beszélgetésre nem nagyon van idő.

A pedagógus–gyermek viszony egy kicsit megváltozik, amikor a játszótéren vannak. Néhány nevelő említette, hogy nemcsak vigyáz, hogy ne történjen baj, hanem sokszor együtt játszik a gyerekekkel.

A társadalmi érintkezés egy fontos helyszíne is. A kisebb településeken gyakran megessék az is, hogy a pedagógus a játszótéren tart fogadóórát – néhány szülővel itt vitatják meg az esetleges problémákat. Ez minden bizonnyal azért csak a falvakra jellemző, mivel ilyen helyeken szűkebb közösségek élnek, így jobban ismerik egymást a felnőttek, tehát valamivel közvetlenebb a viszony közöttük.

A társadalom alacsonyabb rétegei – hajléktalanok, vandálok, rongálók – szintén megszokott, de nem elfogadott látogatói a közterületi játszótereknek. Ezeknek az embereknek a jelenléte sok esetben kizárja az adott játszótér látogatását. Minden pedagógus szeretné, ha ezek az emberek ki lennének tiltva a játszóterekről, azonban nem igazán látnak hatékony módszert a távoltartásukra.

3. Játszóterek megítélése

A Budapest valószínűleg az is negatívan befolyásolja a játszóterekről kialakult képet, hogy itt sokkal inkább kiütözik a kontraszt a modern és az elavult játszóterek között. A

pedagógusok látják, hogy néhány játszóteret nagyon szépen rendbetettek, azonban ezek mellett a régebbi játszóterek hibái még inkább kiemelkednek. Tulajdonképpen tehát a játszóterek felújítása, építése hozta létre, illetve erősítette fel a játszóterfejlesztések iránti igényt. A pedagógusok a nemrég rendbe hozott játszóterekkel nagyon elégedettek, szinte minden lényeges szempont – biztonság, felszereltség, esztétikum – alapján kielégítőnek találják őket. A problémát egyedül abban látják, hogy pár év múlva a karbantartás hiánya, valamint a rongálások miatt ezek a modern játszóterek is hasonló állapotba fognak kerülni, mint a régebbi, elavult játszóterek. Ez ellenen szívesen védekeznének, például a játszóter körbekerítésével, vagy őr állításával, azonban a hatékonyságot tekintve vannak kétségeik.

Nagyobb városokban úgy ítélik meg, hogy a játszóterek a vandalizmus miatt meglehetősen rossz állapotban vannak. Továbbá a Budapesten kialakult negatívabb képhez hozzájárul az is, hogy – főleg a belvárosban – kevés a zöld terület, ami egyrészt lehangolóan hat, másrészt kevésbé biztonságos, és a tisztaság érzetére is kedvezőtlenül hat.

A pedagógusok elégedettség szintjét nagymértékben javítaná, ha általánosságban azt tapasztalnák, hogy a játszóterek állapotát folyamatosan ellenőrzik, és a sérült játékokat kijavítják, vagy kicserélik. A kényelmi szempontok közé a pedagógusok elsősorban a WC, ivókút meglétét sorolják – amennyiben ezek rendelkezésre állnak, pozitívabban értékelik a játszóteret. A padok számukra viszonylag kis jelentőséggel bírnak, mivel általában keveset használják, hiszen úgy érzik, hogy nem vonulhatnak félre a gyerekektől, vagy vigyázniuk kell rájuk, vagy pedig aktívan részt vesznek a játékban.

4. Biztonság

A pedagógusok véleménye alapján megállapíthatjuk, hogy a játékok a biztonsági igények szempontjából sok játszóteren nem ütik meg a mércét. Az ideális játék megítélésük szerint ma már fából készül, legalábbis a trendek egyre inkább erre mutatnak. Ezt azzal magyarázzák, hogy a fa mellett, hogy természetesebb és esztétikusabb, kevésbé veszélyes a gyerekekre nézve, mint a fém, jobban meg lehet oldani, hogy ne álljanak ki belőle éles részek. A fém hintát szintén a veszélyes játékok közé sorolták, néhány helyen az iskola, vagy az óvoda udvaráról is száműzték. Ennek okai: mivel helyigényes játék, kis területen veszélyes, hiszen a gyerekek nagyon könnyen nekiütköznek a lengő hintának; továbbá ezek is meglehetősen elhanyagolt állapotban vannak több játszóteren (például hiányzik róla a

biztonsági lánc), így szintén veszélyt jelentenek a gyerekekre nézve. Ezen kívül nagyon sok helyen még beton van a hinták alatt, amit egyáltalán nem találnak megfelelőnek a pedagógusok biztonság szempontjából.

A játékok fajtáján, anyagán kívül a talaj milyensége is sokat nyom a latban a biztonság mérlegelésénél. A betonborítás szinte minden esetben elutasításra talál, egyedüli előnye a többi talajborítással az, hogy nem sáros eső után. Minden válaszdó a füves játszótereket részesíti előnyben, mivel ez természetes, és viszonylag biztonságos megoldás. Ezen kívül a műanyag, vagy a gumitéglás burkolatokat is preferálják, például a lengőhinták, libikókák alatt. Néhányan a járdákat is ezzel borítanák, bár ezek anyagként a betonkocka, vagy az aszfalt is elfogadott. A gyöngykavics és a murva szintén a veszélyesebb talajborítások közé tartozik, mivel a gyerekek előszeretettel dobálózhatnak vele. A mászóókák alatt tetszik a célcsoportnak a fakéreg megoldás is, de ideális esetben ezek a játékok alatt is fű van. A csúszda elé minden válaszdó homokot tenne. A környék biztonságossága szintén mérvadó szempont az értékelésnél. A pedagógusok azokat a játszótereket tartják előnyösebbnek, amelyek forgalmas utaktól távol, viszonylag védett környezetben helyezkednek el. A játszótér közelsége sok esetben ennél fontosabb szempontnak bizonyult, tehát ennek az igénynek a relevanciája és az erőssége attól függ, hogy az intézmény maga milyen környezetben helyezkedik el.

5. Játszótér felszereltsége

Alapvető elvárás az is, hogy egy játszótér jól felszerelt legyen, tehát sok és változatos játék álljon a gyerekek rendelkezésére. A változatos játékok alatt az izgalmas, készségfejlesztő és egyéb foglalkoztató játékokat értik a pedagógusok. Az újabb típusú, összetett játékokat azért szeretik, mert megmozgatják a gyerekek fantáziáját, növelik kreativitásukat, amire egy hagyományos vas mászóka nem igazán képes. Ez a szempont főként az óvodások, illetve alsó tagozatos gyerekek szempontjából fontos, hiszen a nagyobbak a pedagógusok meglátása szerint már más elfoglaltságokat keresnek, őket jobban lekötik a sporttal kapcsolatos dolgok. Ezek az összetett játékok azért is előnyösek, mivel egyszerre több gyerek tud játszani rajta, így megtanulnak alkalmazkodni egymáshoz, és vigyázni társaikra. A pedagógusok többsége egyetért abban, hogy egy fajta játékból több méretet érdemes elhelyezni a játszótéren, és a méreteken belül is több játék kell, hogy rendelkezésre álljon. Ez azért nagyon fontos, mivel ők egy időpontban 20–30 azonos korú gyereket visznek ki a játszótérre, és úgy gondolják,

hogy ez a megoldás is valamilyen mértékben szabályozná a gyerekek szeparálódását, illetve lecsökkentené a sorban állás idejét.

Ehhez azonban nagy tér szükséges, hiszen a játékok között meg kell hagyni a biztonságos távolságot. A szabad mozgástér amúgy is fontos, mivel a pedagógusok gyakran játszanak csoportos játékokat – kidobót vagy fogócskát.

A biztonsági elvárásoknál már említettük, hogy a fa játékok egyértelműen előnyösebbek a fém játékokhoz viszonyítva. Ez minden bizonnyal a biztonságérzet mellett a divatnak köszönhető, valamint annak, hogy ezeket sokkal természetesebbnek, esztétikusabbnak tartják a felnőttek, és speciális hangulatot kölcsönöznek a játszótérnek.

Az interjúk alapján megállapítható, hogy a játszótérek szemetessége, gondozatlansága erőteljesen negatívan befolyásolja a pedagógusok véleményét. Alapvető elvárás lenne részükről, hogy a gyerekek tiszta környezetben játszhassanak. Ez a probléma főleg Budapesten, és másodsorban a vidéki nagyvárosokban aggasztó. A fő okozója az, hogy a pedagógusok véleménye szerint a kutyatartási kultúra még gyerekcipőben jár Magyarországon.

A kutyák mellett a drogosok és a hajléktalanok jelentik a másik problémát. Több budapesti intézmény próbálja megóvni a gyerekeket attól, hogy ilyen dolgokkal szembesüljenek, azonban néha még a saját udvarukon sincsenek biztonságban.

6. Az „ideális játszótér”

A pedagógusok szerint az „ideális játszótér” közel van az óvodához, vagy az iskolához, és felszereltség tekintetében többet nyújt, mint az intézmény saját udvara. Változatos fa játékok állnak a gyerekek rendelkezésére, és ezen kívül elég tágas ahhoz is, hogy szabadon futkározzanak, játszanak. A játékok úgy vannak kialakítva, hogy mindenféle biztonsági elvárásnak megfeleljenek, és emellett esztétikusak, színesek – tehát vidámságot sugároznak.

A játszóteret biztonsági okokból legalább egy fakerítés, élő-sövény, vagy fasor védje, és jelezze a kívülállóknak, hogy ez a gyerekek birodalmának határa. Azokon a helyeken, ahol

ennél komolyabb védelemre van szükség a rongálások miatt, ott zárható, és éjjel–nappal őrzött játszóteret kell kialakítani.

Természetesen a népszerű, de hagyományos játékok (homokozó, hinta, csúszda, mászóka, libikóka) sem maradhatnak el az „ideális játszóter”-ről. Azonban ezek mellett a modernebb, összetett játékok is megjelennek, amelyek a gyermekek különböző készségeit egyszerre fejlesztik. Néhányan azt is jó ötletnek tartják, ha egy játszóter egy alapgondolat vagy egy mese köré csoportosítja a játékokat, tehát például egy vár bevételéről, vagy egy hajózásról szól a dzsungelben.

Többen célszerűnek tartják a különböző korosztályok szeparációját, azonban úgy gondolják, hogy ez nem feltétlenül fizikai elválasztásról szól, hanem jelek (például különböző burkolattípus a játékok környékén, különböző szín-, vagy formavilágú játékok, stb.) segíthetik a tájékozódást. Itt természetesen azt is elvárják, hogy egy–egy játéktípusnak legyen kisebb és nagyobb változata a különböző korosztályok számára.

Az „ideális játszóter” füvesített, sőt parkosított. A járdát esetleg boríthatja betonkocka, de néhányan gumitéglát, fakockát is el tudnának képzelni. A veszélyesebb játékok alatt speciális puha burkolatokkal van „kibélelve” a talaj, ami megvédi a gyerekeket a nagy eséstől. A játszóter területén, és a játszóteren kívül is sok fát és bokrot telepítettek, egyrészt hogy árnyékot adjon és tisztítsa a levegőt, másrészt pedig, hogy ideális terepet biztosítson a kisebb – óvodás, kisiskolás – gyerekeknek a bújócskázáshoz.

A nagyobb gyerekekre felügyelő napközisek sportpályát is szívesen látnának a játszóter területén, a foci– és kosárpálya mellett pingpong–asztalok szolgálnák ki a felsősök igényeit. A sportpályán a kosárpálya természetesen lehet aszfaltos, azonban a többi részt szintén fűvel vetnék be.

A pedagógusok nagy része WC–t és vízcsapot is elhelyezne álmai játszóterén, vagy közvetlen közelében. A kényelemről ezeken kívül padokkal gondoskodnának. A kutyák a játszóterek többségéről egyértelműen ki lennének tiltva.

JÁTSZÓTÉR KUTATÁS KVANTITATÍV, MÉLYELEMZŐ FÁZIS

10–16 éves tinik véleménye

1. Játszótér használati szokások

A játszótérhasználat szempontjából a tinik csoportját két részre oszthatjuk: a fiatalabbak intenzívebben használják a játszótér hagyományos „szolgáltatásait” – hintát, mászókat, csúszdát –, míg a nagyobbak inkább csak a sportpályákat látogatják, így számukra a jó játszótér az, ahol lehet kosarazni, focizni. A csúszdázás a 10–11 évesek esetében előfordul, a nagyobbak viszont csak a strandon tudják elképzelni

A játszótér a tinik számára elsősorban az ideális találkahelyet jelenti. Gyakoriság tekintetében a korosztály fiatalabb tagjai (10–13 évesek) meglehetősen sűrűn látogatják a köztéri játszótereket – még iskolaidőben is hetente többször eltöltenek egy–egy órát tanítás és/vagy leckeírás után. Hétfvégén és nyáron ennél hosszabb ideig – van, aki egész nap – kint vannak. A 14–16 évesek ezzel szemben hét közben ritkán mennek ki a játszótérre, azonban hétfvégenként ők is gyakrabban látogatják.

A társaságot tekintve általában barátokkal -mennek ki vagy találkoznak a játszótéren, az már alig–alig fordul elő, hogy szülőkkel látogatják. Azoknál a családoknál, ahol kisebb testvér is létezik, többször előfordul, hogy a szülők is kimennek velük a játszótérre, ám ezt nem nagyon szeretik, mert úgy érzik, hogy az önállóságuk szenved csorbát. Gyakori, hogy egyedül viszik el kisebb testvérüket a játszótérre, amiben sokkal szívesebben részt vállalnak. Ilyenkor még az is megeshet, hogy nekiállnak homokozni, de az mindenképpen jó érzéssel tölti el őket, hogy rájuk bízzák a kisgyermeket, tehát nagyon figyelnek arra, hogy ne történjen baj.

A köztéri játszótereken kívül gyakori, hogy az iskolai játszóteret, a napközi udvart használják, főleg azokon a kisebb településeken, ahol nincs vagy nincs elég játszótér. A nyári szünet időszakában a hétfvégekhez hasonlóan sűrűn járnak a szabadba, és hosszabb ideig tartózkodnak kint. A téli időszakban viszont kevesebben és kevesebbet használják a játszótereket, ilyenkor a benti játékot, szórakozást részesítik előnyben. Ha van hó, akkor a

játszótér – főleg a budapestiek számára – ideális hely a hógolyózásra, hóemberépítésre, esetleg a szánkózásra.

2. Szocializáció

Egyedül nagyon ritkán járnak játszótérre, nem bízzák a véletlenre a találkát – előre megszervezik, hogy hol és mikor találkoznak, vagy felcsöngetnek barátaikhoz, hogy lehívják őket a játszótérre.

Az adott játszóteret látogató egyéb emberek összetétele, viselkedése is befolyásolja azt, hogy hogyan ítélik meg a játszóteret, sőt ez a tényező a látogatás gyakoriságára is hat. Általában nem nagyon nyitottak a barátkozásra, ami nem meglepő, hiszen a már kialakult társaságukkal mennek a játszótérre. Azonban néhány esetben fontos, hogy jó társaság verbuválódjon össze – az „idegeneket” is beleértve. Tehát a tinik számára a játszótér inkább a régi kapcsolatok ápolásának és nem új barátságok teremtésének a helyszíne.

A játszótér látogatók nagyon vegyes összetétele miatt a nagyobb városokban nem ritka a konfliktus sem. A fiatalok nem csak az idősebbekkel, hanem más kamaszokkal is összetűzésbe keverednek.

3. Játszóterek megítélése

A játszóterekről kialakult kép a tinik fejében változó, vannak olyan játszóterek, amelyekkel egyáltalán nem elégedettek, azonban vannak olyanok is, amelyekről csak pozitívumokat tudnak mondani. Számukra a legfontosabb szempont az, hogy milyen emberek járnak oda, mennyire tiszta az adott játszótér és milyen az általános állapota. A településtípusok között különbségek fedezhetők fel. A budapesti, valamint a vidék nagyvárosokban lévő játszóterek a célcsoport válaszaiból ítélve negatívabb imázssal rendelkeznek. Ez persze nem azt jelenti, hogy a kisebb településeken teljesen elégedettek a játszóterek használói. A különbség inkább a leromlottság, elavultság elfogadásában rejlik: a falvakban beletörődnek a tinik – és a többi ember is – abba, hogy egyre több játszótér tűnik el. Ez minden bizonnyal azzal magyarázható, hogy ezeken a településeken kisebb a bezártság érzése, míg a nagyobb városokban szükség van a „betonrengetegből” való kitörés lehetőségére, melyeknek egyik eszköze a korszerű, zöld játszótér lehetne.

Az gondozott, korszerű játszótér iránti igény természetesen településtípustól függetlenül minden fiatalban él.

4. Játszótér felszereltsége

A játszótér felszereltségét tekintve nincsenek túlzottan nagy elvárásai a célcsoportnak. Mint tudjuk, sok helyen a játszótér részét képezi a sportpálya, és emiatt látogatják magát a játszótérteret is. Tehát a kosár-, illetve a focipálya állapota mérvadó lehet a játszótér megítélését tekintve. Ezzel kapcsolatban nincsenek nagy igényei a kamaszoknak, a focisok megelégednek egy viszonylag nagy – lehetőleg füves – térrel, még a kapu megléte sem olyan lényeges.

A nagy mozgástér igénye több összefüggésben megfogalmazódott. Egyrészt a fentieknek köszönhetően nem jó, ha a nagyobbak és a kisebbek össze vannak zsúfolva, hiszen más típusú igényeket elégítenek ki a játszótéren. Nem igazán találják helyüket a zsúfolt játszótérekben, ha beszélgetni szeretnének, mert egyrészt a jól felszerelt játszótér sok kisgyereket vonz, és általában ez nem egy nyugodt, csendes beszélgető-helyet eredményez, másrészt pedig nem tudnak félrevonulni, mert nincs hová. Ez a probléma főleg Budapesten jelentkezik, a vidéki településeken könnyebben meg tudják oldani, ha egyedül akarnak lenni. A játszótér felszereltségét tekintve a hinták állapota és mennyisége az, ami a tinik számára a legfontosabb, mivel a többi játékot nem igazán használják. Ugyan nem a hagyományos célokra használják őket, hanem ebben ülve beszélgetnek egymással.

5. Tisztaság, higiénia

A tisztaság szintén a legfontosabb igények között merül fel, és az ezzel kapcsolatos problémák száma relatíve magas. Többen panaszkodnak – főleg Budapesten és a vidéki városokban, hogy az általuk látogatott játszótérek koszosak, rendetlenek, és ez nagyon rombolja az összképet. A legsürgetőbb igénynek a kutyákkal kapcsolatos problémák megoldása bizonyult. Emellett a hajléktalanokkal kapcsolatos problémák is gyakran felmerültek, főleg a fővárosban. A gyerekek panaszkodnak, hogy nagyon sok csikket, üres üveget hagynak maguk után, amiket sokszor ők szednek össze, hogy normális körülmények között tudjanak beszélgetni.

A szemetesség egyik oka a tinik meglátása szerint az, hogy nincs elég szemetes a játszótereken. Emellett a parkőr alkalmazása ezen az igényen is sokat javítana, mivel szerintük egyrészt visszatartó erőként hatna az őr jelenléte, másrészt pedig elképzelésük szerint a felelősségi körébe tartozna a játszóter tisztán tartása is.

A játékok, valamint a padok tisztasága is mérvadó szempont a játszóter megítélésénél, hiszen ezek jelentik a fiatalok törzshelyeit. A koszosság mellett a rongálás jelenti ebből a szempontból a fő problémát.

6. Biztonság

A biztonság értékelésekor szintén nem csupán saját, hanem a kisebb gyerekek érdekeit is szem előtt tartották. A fa játékokat sokkal biztonságosabbnak tartják a fémeknél. Ez egyrészt az alapanyag jellemzőinek (a fém keményebb, ridegebb, jobban csúszik), másrészt pedig a játékok állapotának köszönhető (a fa játékok nemrég jöttek divatba, míg a fémek már évek óta a játszóterek megszokott „bútorai”. A fém játékok rozsdásodását, anyaguknak elöregedését több válaszadó balesetveszélyesnek ítéli. Ezzel szemben az új fa játszóterek teljesen megfelelnek biztonsági elvárásaiknak.

A tinik is előnyben részesítik azokat a helyeket, ahol a modernebb talajburkolatokat (gumi, fakéreg, homok) használják. Sokuknak eszébe jut egy-egy fájdalmas gyermekkori „találkozás” a betonnal. A gyöngykavicsot szintén többen kifogásolják a csúszóssága miatt. Az ideális játszóteret túlnyomórészt füves területnek képzelik el, egyedül esetleg a járdákon és a kosárpályán készítenének betonos talajt.

7. Az „ideális játszóter”

A tervezésnél legtöbben a játszóter eredeti funkcióját vették inkább figyelembe – visszagondoltak gyerekkorukra, vagy a családban élő gyermekek „érdekeire” koncentráltak. Erre utal az a tény is, hogy legtöbben többes szám harmadik személyben beszélnek az „ideális játszóter”-ről, ennek ellenére a számukra releváns elemek természetesen megjelennek a tervrajzon.

Az „ideális játszótér” a tinik véleménye szerint az, amely minden korosztály igényeit kielégíti, változatos lehetőségeket rejt mind a gyerekek, a fiatalok, a szülők, sőt néhányak fejében még az idősek számára is. Leginkább egy szabadidő-parkot tudnak elképzelni, ahol lehetőség nyílik sportolásra, szórakozásra, beszélgetésre, pihenésre és természetesen játéokra. Mindennek megvalósításához nyilvánvaló, hogy nagy tér kell, hiszen tudjuk, hogy a tágasság is alapvető elvárás a játszótérrel szemben. Ez azért is nagyon fontos, mert így van lehetőség a különböző csoportok – akár a tinik szegmensén belül is – elszeparálódására.

Az „ideális játszótér”-re „jó társaság” jár, azonban azt ők is belátják, hogy a diszkrimináció nem a megfelelő eszköz a különböző csoportok távol kiszűréséhez, valami más megoldást kell kitalálni. A kerítés, és a biztonsági őr folyamatos (vagy csak éjszakai) jelenléte minden bizonnyal segíthetne a probléma kiküszöbölésében.

Összességében tekintve álmuk játszótére esztétikus, ami mind a játékok kinézetét, mind pedig a környezet rendezettségét magában foglalja. A tisztaság mellett alapvető igény a növények telepítése is, inkább parkos jellegű teret képzelnek el. Sokan szökőkutat, vagy tavat is építenének a játszótérre.

Sok játék áll a gyerekek rendelkezésére, ám ez ennyiben nem merül ki – folyamatos ellenőrzést és karbantartást is igényelnek. A játékok nagy mennyisége azonban nem azt jelenti, hogy mozdulni sem lehet tőlük, hanem úgy vannak elrendezve, hogy tágas terek is vannak hagyva a nagyobb mozgásigényű látogatók részére.

Az „ideális játszótér” a hagyományos „bútordarabokon” (hinta, csúszda, mászóka, homokozó) túl izgalmas, változatos játékokat kínál a gyerekek részére. Ezeknek a játékoknak természetesen magas biztonsági elvárásoknak kell megfelelniük. Éppen ezért legtöbbször kerülnek a fémből készült játékok elhelyezését, ami az esztétikusságot is pozitív irányba befolyásolná. A tinik úgy gondolják, hogy egy játszótérnek vegyesnek és színesnek kell lennie ahhoz, hogy a látogatók szeressék, szívesen járjanak oda. A játékok úgy vannak kitalálva, hogy a kisebbek és a nagyobbak részére külön méretek, típusok állnak rendelkezésre.

A sportpályák összemosása a játszótérrel megosztja a tinik csoportját: vannak, akik nem szívesen látják a kettőt egymás közelében, azonban a többség egy háló, vagy magasabb kerítés elhelyezésével oldaná meg ezt a problémát. A foci-pálya természetesen füvesített

álmaik játszóterén, míg a kosárlabda pálya talaja maradhat a jól megszokott beton – oda úgyis inkább az idősebbek járnak, akik tudnak már magukra vigyázni.

A talaj a hagyományos játszóter területén is füves, néhány játék alatt azonban speciális, biztonságos borítást képzelnek el, mint például a homok, vagy gumitégla.

A játszóter körbekerítése főként a nagyobb városokban szükséges, a kisebb településeken lakó tinik nem tartják fontosnak, sőt, néhányuk számára illúzióromboló, ha „be vannak zárva” a játszóterre.

A baráti beszélgetések helyszínéül pad-szigeteket képzelnek el, ügyelve arra, hogy a gyerekekre felügyelő szülőktől viszonylag szeparáltan legyenek, annak érdekében, hogy nyugodtan meg tudják tárgyalni az őket érintő problémákat.

A kényelmi igények kielégítésére a játszóter mellé telepített büfé is szolgál, ahol szeszes italt nem feltétlenül árulnak, viszont lehetőség nyílik „csocsózni”, darts-ozni, biliárdozni, vagy rossz idő esetén klubhelyiségként is működhet. Ez az épület ad helyet a WC-nek is, sőt itt lehet különböző játékokat, sportszereket kölcsönözni. A kerékpártároló több tini számára fontos, mivel általában biciklivel érkeznek meg a játszóterre.

Játszótér Kutatás

A játszótérekkel szemben támasztott elvárások

Forrás: Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Játszóter kutatók adatai

Szempont	Szülők	Pedagógusok	Gyerekek	Tinik
Játékok állapota	+++	+++	+++	+++
Tisztaság	+++	+++	+++	+++
Biztonság	+++	+++	++	+
Játékok mennyisége	+++	+++	+++	+
Karbantartás	+++	+++	+++	+++
Növényzet	+++	+++	+++	+++
Szabad mozgástér	++	+++	+++	Ø
Kényelem	+++	++	+	+++
Környék biztonsága	+++	+++	+	+
Látogatóközönség	++	+	++	+++

+++ nagyon fontos, ++ közepesen fontos, + fontos is, meg nem is, Ø nem fontos

Nemzeti
Ifjúságkutató
Intézet

A játszótérek SWOT analízise

Erősségek

Forrás: Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Játszótér kutatás adatai

- 10 ☺ Természetes alapanyagú játékok
- 10 ☺ Biztonságos játékok (fa, vagy műanyag)
- 10 ☺ Esztétikus játékok, igényes forma és színvilág
- 10 ☺ Sok játék, változatosság
- 10 ☺ Több gyereket befogadó játékok
- 10 ☺ Foglalkoztató, készségfejlesztő játékok
- 10 ☺ Karbantartott, jó állapotú játékok
- 10 ☺ Divatos, komplex játékok
- 10 ☺ Különböző méret ugyanabból a játékból
- 10 ☺ Műanyag játékok kisebbek részére
- 10 ☺ Tiszta, rendezett játszótér
- 10 ☺ Nagy mozgástér
- 10 ☺ Sűrűn kihelyezett szemetes
- 10 ☺ Füves terep
- 10 ☺ Alternatív puha burkolatok (gumi, fakéreg zúzalék, fakocka)
- 10 ☺ Parkosított játszótér (fák, bokrok)
- 10 ☺ Tiszta, friss levegő
- 10 ☺ Árnyékos részek
- 10 ☺ Könnyű megközelíthetőség
- 10 ☺ Külön kutyafuttató a játszótértől valamivel messzebb
- 10 ☺ Kényelmes padok
- 10 ☺ Kerítés (gyerekek, játékok védelme)
- 10 ☺ Biztonsági őr
- 10 ☺ WC, mosdó, pelenkázó a játszótér közelében
- 10 ☺ Ivókút, vízcsap a játszótéren

A játszótérek SWOT analízise

Gyengeségek

Forrás: Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Játszótér kutatás adatai

- 10 ☹ Fém játékok
- 10 ☹ Nem biztonságos játékok (csúszós, nem stabil, túl magas, kemény, rideg)
- 10 ☹ „Lelakott”, törött, sérült játékok
- 10 ☹ Unalmas, fantáziátlan játékok
- 10 ☹ Fajátékok korhadása
- 10 ☹ Fém játékok előregedése, kopása
- 10 ☹ Kevés játék, szegényes játszótér
- 10 ☹ Várni kell a játékokra
- 10 ☹ Zsúfoltság
- 10 ☹ Betonborítású talaj
- 10 ☹ Kavicsos talaj (gyöngykavics, murva)
- 10 ☹ Kopár, sivár, szürke környezet
- 10 ☹ Légszennyezettség
- 10 ☹ Allergiakeltő fák, mérgező bogyós bokrok
- 10 ☹ Szemetes, elhanyagolt játszótér
- 10 ☹ Törött padok, vagy pad hiánya
- 10 ☹ Kevés kuka
- 10 ☹ Forgalmas helyeken kialakított játszótér (autók, szmog)
- 10 ☹ Nincs külön hely a kutyáknak, a játszótérrel használják kutyasétáltatásra
- 10 ☹ Kerítés (bezártság)
- 10 ☹ Vandálok, hajléktalanok, csavargók jelenléte
- 10 ☹ Játékokkal kapcsolatos problémák:
- 10 ☹ Kevés és szemetes homok a homokozóban
- 10 ☹ Beton kövek a homokozó környékén
- 10 ☹ Ugyanabban a homokozóban játszanak és csúszdéznek
- 10 ☹ Csúszós mászóakák
- 10 ☹ Beton a játékok alatt
- 10 ☹ Túl meredek csúszda
- 10 ☹ Felforrósodik a csúszda a napsütéstől
- 10 ☹ Láncos felfüggesztésű hinta (nem jó kapaszkodási lehetőség)

A játszótérek SWOT analízise

Lehetőségek

Forrás: Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Játszótér kutatás adatai

- ⑩ 👍 A kisebb és nagyobb gyerekek „finom” szeparálása (játéktípusok, méretek, burkolat, szín és formavilág segíthet)
- ⑩ 👍 Szabadidőpark jellegű játszótér építése (tinik játszótérhasználatát, mozgását, sportolását is lehetővé tenné)
- ⑩ 👍 A játszótér egy téma, mese, vagy gondolat köré csoportosul
- ⑩ 👍 Pedagógiai készségfejlesztő játékok (Állatkert jó példa)
- ⑩ 👍 Rendszeres karbantartással meghosszabbítható a játékok élettartama
- ⑩ 👍 A szülők egy része hajlandó lenne „társadalmi munkában” javítani a játszótérek állapotán - összefogás ösztönzése

A játszótérek SWOT analízise

Veszélyek

Forrás: Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Játszótér kutatás adatai

- ⑩ Megfelelő védelem (éjjel-nappali őrszolgálat, kerítés) hiányában a felújítás hiábavaló
- ⑩ Esetleges belépődíj szedése szűkítené a látogatók körét, és negatív asszociációkat generál (tényleg a játszótérre költik-e?)
- A játszótérek parlagon hagyása egy közösségteremtő, és formáló „intézmény” elvesztését is jelenti

Forrás: Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Játszóter kutatás adatai

A szülők által ideálisnak tartott játszótér

Nagyobb
hinták

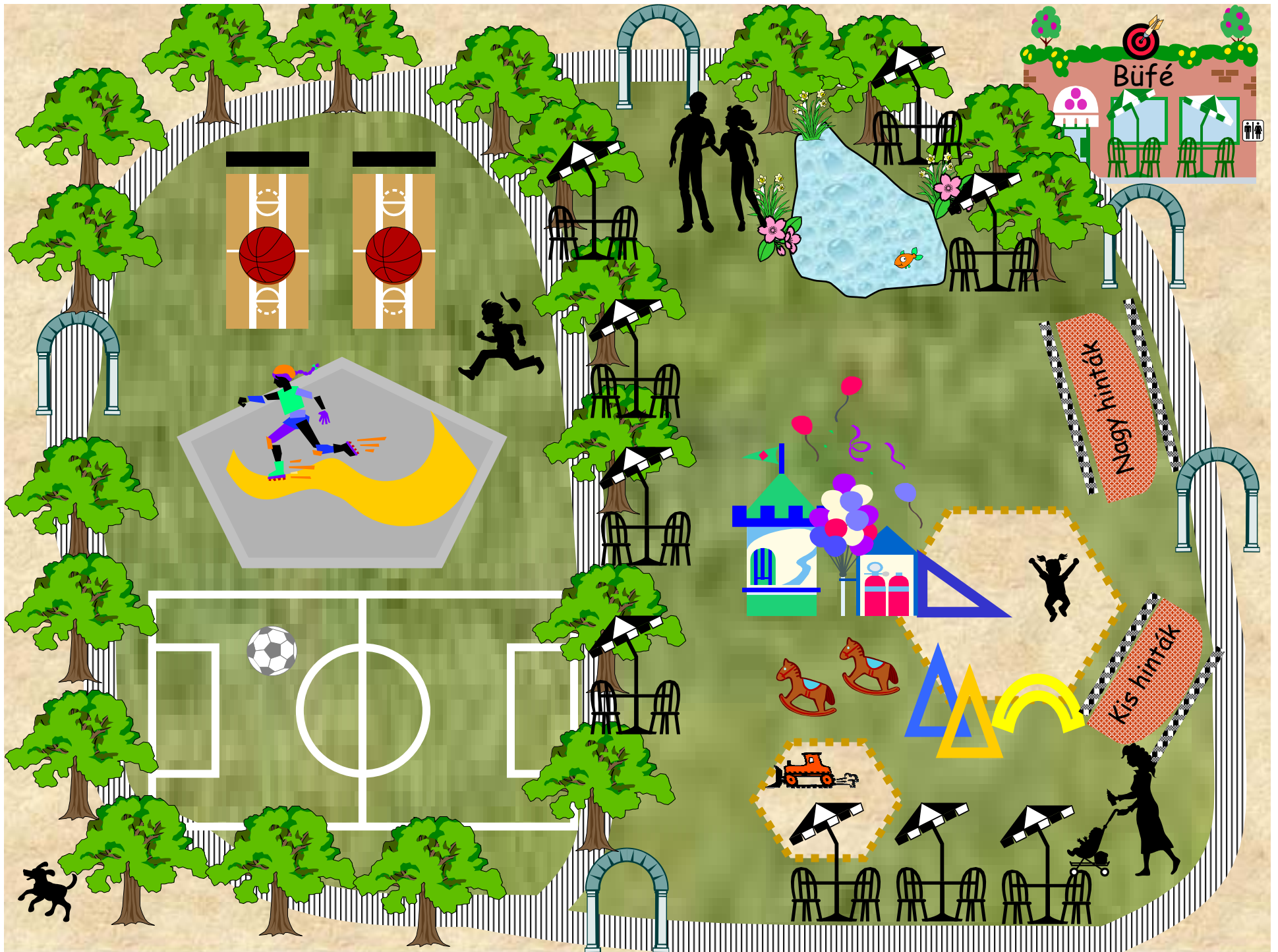
Hinták

STOP

Forrás: Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Játszóter kutatás adatai

A 10-16 éves fiatalok által ideálisnak tartott játszótér

Forrás: Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Játszóter kutatás adatai

A pedagógusok által ideálisnak tartott játszótér

